

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทที่จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ด้านการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร การวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 จำนวน 50 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 50 คน
- 1.2 ครูผู้สอน จำนวน 450 คน

รวมกลุ่มตัวอย่าง 500 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้
บริหาร 1 ชุด อีก 1 ชุดสำหรับครูผู้สอน และสอบถามแต่ละชุดมี 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมี
ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของทรัพยากรท้องถิ่นที่ใช้ในงานวิชาการ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล
ทางไปรษณีย์ โดยการนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปขอ
ความร่วมมือจากศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2 เพื่อขออนุญาต และเก็บข้อมูลจาก
ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต
การศึกษา 2 แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ แบบสอบถามที่ส่งไป
มีจำนวนทั้งสิ้น 500 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 416 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.20
ทุกฉบับเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง
โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
เสนอโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ
ระหว่าง 41-50 ปี มีอายุราชการระหว่าง 16-20 ปี ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้
บริหารโรงเรียนต่ำกว่า 6 ปี และมีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี

สถานภาพของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนเพศชาย และหญิงมีจำนวน
ใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการ 11-15 ปี ส่วนใหญ่สอนวิชาการ
งานและอาชีพ และมีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 11-15 ปี

2. ประเภทของทรัพยากรท้องถิ่นที่ใช้ในงานวิชาการ

2.1 งานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยงานหลักสูตร
งานการจัดการเรียนการสอน และงานการวัดผลประเมินผล ปรากฏ ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ก. งานหลักสูตร

1. การเลือกเพื่อหาของหลักสูตร พบว่าทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และประเพณี วัฒนธรรม
2. การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ทรัพยากรที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และประเพณี วัฒนธรรม
3. การพิจารณาสร้างหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ สถานประกอบการ และศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ
4. การจัดทำแผนการสอน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และครูอาจารย์โรงเรียนอื่น
5. การจัดทำบันทึกการสอน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ครูอาจารย์โรงเรียนอื่น และศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ
6. การจัดทำตารางสอน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ
7. การจัดครูเข้าสอน และการสอนแทน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ครูอาจารย์โรงเรียนอื่น และห้องสมุด
8. การจัดแผนการเรียน และการจัดนักเรียนเข้าแผนการเรียน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ครูอาจารย์โรงเรียนอื่น และห้องสมุด

๑. การผลิตสื่อและอุปกรณ์การสอน พบว่าทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และครูอาจารย์โรงเรียนอื่น

10. การพัฒนาครู อบรมครู เรื่องการเรียนการสอน พบว่าทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ

11. การจัดกิจกรรมในหลักสูตร พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ

ข. งานการจัดการเรียนการสอน

1. การสร้างเสริมเทคนิค และวิธีสอน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และครูอาจารย์โรงเรียนอื่น

๓. การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และครูอาจารย์โรงเรียนอื่น

ค. งานการวัดผลและประเมินผล

1. การพิจารณาวิธีการวัดผลและประเมินผล พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ

2. การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ

๓. การจัดทำทะเบียนวัดผลและรายงานผลความก้าวหน้าของนักเรียน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2.2 งานวิชาการด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยงานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานบริการ ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ก. งานบุคลากร

1. การปฐมนิเทศครูใหม่ พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
2. การพัฒนา และอบรมครูด้านอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนสอนสอนโดยตรง พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ข. งานอาคารสถานที่

1. การใช้ห้องเรียน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ห้องสมุด และศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ
2. การใช้อาคารเรียน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ห้องสมุด ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ
3. การใช้ห้องปฏิบัติการ พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
4. การใช้พื้นที่บริเวณปฏิบัติงาน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ สถานประกอบการ

ค. งานบริการ

1. การแนะแนว พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ
2. การสอนซ่อมเสริม พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และห้องสมุด
3. การจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และประเพณี วัฒนธรรม
4. การให้บริการโสตทัศนศึกษา พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ โสตทัศนอุปกรณ์ในหน่วยงานต่าง ๆ

๕. การสนับสนุนส่งเสริมห้องสมุด พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และห้องสมุด

๖. การให้บริการด้านพยาบาล พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และสถานที่ราชการ

๗. การให้บริการด้านโภชนาการ พบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

๓. ลักษณะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ประกอบด้วยลักษณะการใช้ทรัพยากร 4 ประเภท ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑ ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางบุคคล พบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ขอคำปรึกษาหารือ หรือข้อเสนอแนะ และขอยืมเอกสารทางวิชาการ โดยใช้กับทรัพยากรประเภทศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ

๓.๒ ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น พบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ การมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ขอยืมเอกสารทางวิชาการ และให้ครูและนักเรียนไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้กับทรัพยากรประเภทห้องสมุด และสถานที่ราชการ

๓.๓ ลักษณะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นทางธรรมชาติ พบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ ใช้เป็นวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนและการศึกษาออกสถานที่ โดยใช้กับทรัพยากรประเภท ดิน หิน แร่ และ ป่าไม้ ภูเขา

๓.๔ ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางสังคม พบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ ได้แก่ ให้นักเรียนไปร่วมกิจกรรม และการนำข้อมูลมาจัดนิทรรศการ โดยใช้กับทรัพยากรประเภท ประเพณี วัฒนธรรม

๔. ปัญหาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ประกอบด้วยปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรทั้ง 4 ประเภท และปัญหาการดำเนินการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรทางบุคคล พบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบได้แก่ อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน และทรัพยากรมีจำนวนน้อย ซึ่งประสบกับทรัพยากรประเภทผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น พบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบได้แก่ ระยะทางอยู่ห่างไกล และปริมาณมีจำนวนจำกัด ซึ่งประสบกับทรัพยากรประเภท พิพิธภัณฑสถาน อนุสรณ์สถาน และสถานประกอบการ

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติ พบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบได้แก่ ระยะทางอยู่ห่างไกล และปริมาณทรัพยากรมีน้อย ซึ่งประสบกับทรัพยากรประเภท วนอุทยาน

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรทางสังคม พบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบได้แก่ ขาดการอนุรักษ์เพื่อการศึกษา และคุณภาพทรัพยากรไม่เป็นแบบที่ดี ซึ่งประสบกับทรัพยากรประเภท ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของประชาชน

4.5 ปัญหาการดำเนินการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น พบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบได้แก่ ขาดงบประมาณ อาจเกิดความไม่ปลอดภัย และขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรท้องถิ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่องการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ประเภทของทรัพยากรท้องถิ่นที่ใช้ในงานวิชาการ

1.1 งานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน งานด้านการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย งานหลักสูตร งานการจัดการเรียนการสอน และงานการวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้เกี่ยวกับงานหลักสูตร งานการจัดการเรียนการสอน และงานการวัดผลประเมินผลได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ครูอาจารย์โรงเรียนอื่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และประเพณี วัฒนธรรม นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเรื่องที่ควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนกับบุคลากรภายนอกโรงเรียน ซึ่งทั้งสองฝ่ายอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน การทำงานอย่างประสานสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่แล้วย่อมเป็นการสมควรอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสะดวกรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย รวมทั้งไม่ต้องคอยให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่ไกล ซึ่งอาจมีภาระอื่นมากอยู่แล้ว การกระทำดังกล่าวเป็นการร่วมกันพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย วิธีนี้จะช่วยส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับทิศทางในการจัดการศึกษาของ กรมสามัญศึกษา เพราะกรมสามัญศึกษา (2531) มีความเชื่อว่า "โรงเรียนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา ร่วมคิด และ/หรือร่วมแก้ปัญหาของชุมชนด้วย โรงเรียนควรใช้ทรัพยากรของชุมชน และในหลายกรณี ควรเชิญผู้รู้ในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชนให้ความรู้แก่นักเรียน และร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย" นอกจากนี้การให้บุคลากรภายนอกโรงเรียน เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมาก เพราะผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างหลากหลายตามถนัด และ หรือความสนใจอย่างแท้จริงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับบุคคลดังที่กรมวิชาการ (2526) กล่าวว่า

การใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร หากดำเนินการเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นคงสัมฤทธิ์ผลยาก เพราะโรงเรียนมีข้อจำกัดด้านบุคลากร สถานที่ปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน งบประมาณ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อจัดข้อจำกัดของโรงเรียน จึงจำเป็นต้องนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยสำคัญ

สำหรับการใช้ประเพณี วัฒนธรรม ในงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนนั้นจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะประชาชนในเขตการศึกษา 2 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม พุทธศาสนาอยู่ในชีวิตประจำวัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายกับประชาชนของประเทศมาเลเซีย อีกทั้งมีความเคร่งครัดในการประกอบศาสนกิจ และประเพณี วัฒนธรรม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนหากสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม และประเพณีตลอดจนวัฒนธรรมในท้องถิ่นก็จะได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น เป็นการช่วยให้ประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นข้อ 4 ของทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา (2531) กล่าวว่า "มุ่งส่งเสริมดนตรี กีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ทั้งในด้านความเข้าใจในแนวคิดกิจกรรม และการเสริมสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประสานกลมกลืน เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต"

1.2 งานวิชาการด้านสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน งานด้านสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานบริการ ผลการวิจัยพบว่า เกี่ยวกับงานบุคลากร ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ประโยชน์ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ครูอาจารย์โรงเรียนอื่น และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสมควรสนับสนุนอย่างยิ่ง เพราะงานบุคลากรเกี่ยวกับการปฐมนิเทศครูใหม่ และการพัฒนาอบรมครู มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจและเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสัมพันธภาพที่ดี และมีความก้าวหน้าในการทำงาน ซึ่งสิ่งดังกล่าวเป็นบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ดังที่ Harris (1963) ได้เสนอหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ไว้ 10 ประการนั้น มีอยู่ 2 หน้าที่ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยได้แก่ หน้าที่เกี่ยวกับการเตรียมอบรมครูประจำการ และการปฐมนิเทศครูใหม่

สำหรับงานด้านสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ประโยชน์ได้แก่ สถานที่ประกอบการ และห้องสมุด ผู้วิจัยเห็นว่าสถานที่ประกอบการและห้องสมุด เป็นสถานที่ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาข้อความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนทำให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องที่ศึกษาหรือฝึกปฏิบัติ

การเรียนการสอนจะเป็นรูปธรรมง่ายต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่กรมสามัญศึกษามุ่งดำเนินการในปีการศึกษา 2533 ข้อที่ 6 โดยกล่าวว่า "เราจะช่วยกันพัฒนาห้องสมุดและมีการรณรงค์ให้มีการใช้ห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น (กรมสามัญศึกษา, 2533) สำหรับจุดเน้นและแนวทางการปฏิบัติ การพัฒนาการศึกษา ตามนโยบายและแผนของกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2530-2532 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพ การพัฒนาการเรียน เน้นหนักให้นักเรียนปฏิบัติจริงสามารถผลิตผลออกมาให้นำไปใช้หรือขายได้ โดยใช้ทรัพยากร วิทยากร และสถานประกอบการท้องถิ่นเข้าช่วย (กรมสามัญศึกษา, 2532) ส่วนแนวดำเนินการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุงใหม่ ข้อ 3 กำหนดว่า ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการอย่างเต็มความสามารถ และได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.)

งานด้านสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริการ ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรท้องถิ่นที่นำมาใช้ประโยชน์ได้แก่ทรัพยากรทางบุคคล ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้เพราะงานบริการในโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย การแนะแนว การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมนักเรียน การให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ การส่งเสริมห้องสมุด การให้บริการด้านพยาบาล และการให้บริการด้านโภชนาการ งานบริการดังกล่าวบุคลากรที่รู้จักจริง และให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง ควรเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ สำหรับการจัดกิจกรรมนั้น ผลการวิจัยพบว่า ต้องนำทรัพยากรทางสังคมได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรม มาเป็นหลักสำคัญในการจัดกิจกรรมด้วย เพราะประชาชนในเขตการศึกษา 2 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม พูดภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายคลึงกับประชาชนของประเทศมาเลเซีย อีกทั้งมีความเคร่งครัดในการประกอบศาสนากิจและประเพณีวัฒนธรรม ดังนั้นหากกิจกรรมนักเรียนที่จัดขัดต่อหลักศาสนา และประเพณีวัฒนธรรม กิจกรรมนั้น ๆ ก็จะถูกต่อต้านและประสพกับความล้มเหลวในที่สุด

2. ลักษณะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ

2.1 ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางบุคคลที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ ได้แก่ ขอคำปรึกษาหารือหรือข้อเสนอแนะ และขอยืมเอกสารทางวิชาการนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ควรใช้อย่างยิ่ง เพราะปัจจุบัน

ท้องถิ่นต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคมีแหล่งวิทยาการมากมาย ทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ บุคลากรในแหล่งวิทยาการก็มีคุณวุฒิสอง ฉะนั้นการให้คำปรึกษาหารือหรือข้อเสนอแนะ และการให้ยืมเอกสารต่าง ๆ จึงมีความเป็นไปได้สูงมาก การวิจัยของ ชำนาญ วัฒนะ (2529) จึงพบว่าลักษณะการใช้ทรัพยากรชุมชนที่ใช้มากที่สุด คือ ขอคำปรึกษาหารือหรือข้อเสนอแนะตามโอกาสอันควร เช่นกัน

2.2 ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ได้แก่ การมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ขอยืมเอกสารทางวิชาการ ให้ครูและนักเรียนไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และขอยืมเอกสารทางวิชาการ เป็นสิ่งที่ดีและควรกระทำ เพราะแหล่งวิทยาการหรือแหล่งความรู้มีมากมายที่ก่อให้เกิดผู้ศึกษามีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถเรียนรู้ได้ดีกว่ารับจากครูฝ่ายเดียว สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ตรงในกิจกรรมนั้น และช่วยเสริมสร้างให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนดีขึ้น ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525) ที่พบว่า วิธีใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนที่ใช้มากที่สุดได้แก่ ใช้วิธีแนะหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน และมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ๆ

2.3 ลักษณะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้คือ ใช้เป็นวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และการศึกษานอกสถานที่ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Olsen (1960) กล่าวคือ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอาจทำได้โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอน และพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ สำหรับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ อามาตร์ (2529) พบว่า การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูผู้สอน แหล่งความรู้ที่ครูเคยใช้มากที่สุดคือ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น วิธีใช้แหล่งความรู้ในชุมชนของครูนั้น ครูพยายามนำเอาวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้มากที่สุด เพราะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นการประหยัดงบประมาณด้านการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้

มีความรู้ ความเข้าใจที่เรียนง่ายขึ้น และรู้จักคุณค่าแหล่งชุมชนของคน สำหรับการศึกษาออกสถานที่ทำให้ผู้เรียนพบเห็นของจริง มีประสบการณ์ตรง ได้เปลี่ยนบรรยากาศลดความเครียดในห้องเรียน เกิดลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์รู้จักการเข้าสังคม และยังช่วยสร้างความสนิทสนมระหว่างผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น

2.4 ลักษณะการใช้ทรัพยากรทางสังคม ผลการวิจัยพบว่าลักษณะการใช้ทรัพยากรทางสังคมที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้คือ ให้นักเรียนไปร่วมกิจกรรม และการนำข้อมูลมาจัดนิทรรศการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525) พบว่า วิธีใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนในระดับมากคือ พานักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้ผลการวิจัยของ ชำนาญ วัฒนะ (2529) ก็พบว่า ครูได้ใช้วัดหรือสถานที่สำคัญทางศาสนามากที่สุดในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ในลักษณะแนะหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน เพราะการให้นักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ตรงในกิจกรรมนั้น และช่วยให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนดีขึ้น

3. ปัญหาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรทางบุคคล ทรัพยากรทางวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น และทรัพยากรทางธรรมชาติ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบคือ ระยะทางอยู่ห่างไกลและปริมาณมีจำนวนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525) กล่าวคือ ปัญหาการใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนที่ครูประสบได้แก่ วิทยากรและเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งชุมชนมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน สำหรับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ อามาตร์ (2529) พบว่าครูประสบปัญหาและอุปสรรคระดับปานกลางคือ ครูไม่สะดวกที่จะไปติดต่อวิทยากรที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับระยะทางห่างไกลเกิดขึ้น เพราะหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา แต่มีพื้นที่รับผิดชอบโรงเรียน 4 จังหวัด คือ จังหวัดยะลา จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส โดยเฉพาะจังหวัดสตูลอยู่ห่างจากหน่วยศึกษานิเทศก์ 240 กิโลเมตร สำหรับปัญหากรณี

ทรัพยากรปริมาณมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า เพราะอัตราส่วนระหว่างศึกษานิเทศก์กับครู
เท่ากับ 1:84 คือ จำนวนศึกษานิเทศก์ มี 25 คน จำนวนครูมี 2,096 คน
(เขตการศึกษา 2, 2527) และปัญหานี้มีแนวโน้มว่าจะมากขึ้น เพราะอัตราครูเพิ่มขึ้นทุกปี
แต่อัตราศึกษานิเทศก์เท่าเดิม

ส่วนทรัพยากรทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบคือ
ขาดการอนุรักษ์เพื่อการศึกษา และคุณภาพทรัพยากรไม่เป็นแบบที่ดี ผู้วิจัยเห็นว่า เพราะความ
เจริญทางด้านวัตถุ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และค่านิยมในประเพณี
วัฒนธรรมของต่างประเทศ

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า
ปัญหาการดำเนินการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบคือ ขาดงบประมาณ
อาจเกิดความไม่ปลอดภัย และขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผล
การวิจัยของ วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525) กล่าวคือ ครูสังคมศึกษาส่วนมากประสบ
ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ หรือ ค่าใช้จ่ายในการใช้แหล่งชุมชน และปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัย
และความสะดวกในการเดินทางไปใช้แหล่งชุมชน สำหรับผลการวิจัยของ ชำนาญ วัฒนะ
(2529) พบว่า ครูประสบปัญหาและอุปสรรคของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนในการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาระดับมากที่สุดคือ ไม่มีงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้
แหล่งทรัพยากรชุมชน ส่วนการรายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษา และการประเมิน
แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527)
รายงานว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศมีการสำรวจแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ
และสถานประกอบอาชีพอิสระไว้น้อยมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญ เขตการศึกษา 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ประเภททรัพยากรท้องถิ่นที่ใช้ในงานวิชาการ โรงเรียนควรใช้ทรัพยากร
หลาย ๆ อย่าง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับงานนั้น ๆ และควรมีการวางแผนให้สามารถใช้
ทรัพยากรแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ลักษณะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ โรงเรียนควรเน้นลักษณะการ
ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับประเภทของทรัพยากรแต่ละประเภท รวมทั้งควรมีการอนุรักษ์
ให้คงสภาพเดิม เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ครั้งต่อ ๆ ไปในอนาคต

3. ปัญหาการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ โรงเรียนควรมีการประสาน
งานระหว่างโรงเรียนในจังหวัดเดียวกัน เพื่อทราบความต้องการจำเป็นที่เหมือนกัน แล้วร่วมกัน
จัดประชุมหรืออบรม ณ จุดใดจุดหนึ่งในจังหวัด ซึ่งอยู่ใกล้โรงเรียน สำหรับปัญหาด้านงบประมาณ
โรงเรียนควรมีการวางแผนทางงบประมาณเพื่อการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นระหว่างโรงเรียนที่อยู่
ใกล้เคียงกันหรือโรงเรียนภายในกลุ่มเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ทำให้ผู้วิจัยทราบภาพรวมประเภทของทรัพยากรท้องถิ่นที่ใช้ในงาน
วิชาการ ลักษณะการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และปัญหาการใช้ทรัพยากรขึ้น เกี่ยวกับการใช้และปัญหาการ
ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ทำวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1. การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกเขตการศึกษา
ทั่วประเทศ
2. การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของแต่ละจังหวัด
3. การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดต่าง ๆ
ของทุกเขตการศึกษาทั่วประเทศ